

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Олександр ОСАУЛЕНКО
28 травня 2026 р.

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З
ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ, СТРАХУВАННЯ ТА
ФОНДОВОГО РИНКУ

для вступу на навчання

для здобуття третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Затверджено Вченою радою НАСОА
Протокол від 28.05.2026 року №14

Київ -2026

Зміст

Пояснювальна записка.....	3
Зміст програми додаткового вступного випробування з фінансів, 4 банківської справи, страхування та фондового ринку.....	
Список рекомендованих джерел.....	9
Критерії оцінювання додаткового вступного випробування.....	10

Пояснювальна записка

Програма додаткового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття третього освітньо-наукового рівня вищої освіти розроблена на основі чинної освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та орієнтована на перевірку глибоких теоретичних знань і практичних навичок у сфері фінансів.

Програма іспиту включає питання з таких дисциплін:

- «Фінанси»;
- «Банківська система»;
- «Страхування»;
- «Фондовий ринок».

Метою вступного випробування є відбір до навчання в аспірантурі осіб, які продемонстрували найвищий рівень засвоєння фундаментальних та прикладних знань та вмінь, отриманих в результаті вивчення циклу дисциплін, передбачених освітнім рівнем «магістр» або освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» різних спеціальностей.

Головним завданням проведення фахового вступного випробування (додаткового вступного випробування, вступного іспиту) є виявлення необхідних компетентностей для успішного проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку; розширення наукового світогляду; оволодіння знаннями, необхідними для проведення досліджень; розширення загального кругозору (філософського, психологопедагогічного, методологічного тощо); розвиток інноваційного мислення, творчих (креативних) здібностей, здатності здійснювати самостійне оригінальне дослідження, здатності до самомотивації та самооцінювання; оволодіння досвідом творчої пошукової інформації; оперування інформацією зі спеціальності, генерування нових ідей, знаходження оптимальних шляхів вирішення проблем наукового характеру та прогнозування наслідків; удосконалення інтелектуальних і пізнавальних здібностей.

Під час проведення вступних фахових випробувань на навчання в аспірантурі екзаменаційна комісія визначає ступінь готовності вступника до опанування програмного матеріалу. Вступні випробування проводяться з усіма претендентами стосовно зарахування на навчання в аспірантурі.

Зміст програми додаткового вступного випробування з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Блок 1. ФІНАНСИ

1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці

Фінанси як специфічна сфера суспільних відносин. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Макро- і мікрорівень фінансів. Національні та міжнародні фінанси. Роль фінансів у розподілі і перерозподілі вартості національного продукту, оптимальному розміщенні фінансових ресурсів, оптимізації співвідношення між індивідуальним і суспільним споживанням у трансформації доходів у заощадження, а заощаджень у інвестиції. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Поняття фінансової системи та теоретичні основи її побудови. Державне регулювання фінансових відносин. Фінансова політика як складова економічної політики держави. Завдання та принципи фінансової політики. Фінансова стратегія і тактика. Макрофінансова стабілізація та стимулювання економічного зростання. Фінансовий контроль. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю. Фінансовий моніторинг. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.

1.2. Державні фінанси

Поняття державних (публічних) фінансів. Склад і структура державних фінансів. Державний бюджет, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств. Державні доходи і державні видатки. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання. Податки як головний (основне джерело доходів держави) дохід держави. Бюджет як основний фінансовий план держави. Склад структура і динаміка дохідної та видаткової частини бюджету держави. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи. Необхідність створення і призначення державних цільових фондів, принципи їх організації та види. Економічна суть державного кредиту. Види державного кредиту. Позики міжнародних фінансових організацій. Державний борг та його структура. Управління державним боргом і його обслуговування. Місцеві фінанси, їх склад. Фінансові ресурси місцевих органів влади та місцевого самоврядування. Місцеві бюджети. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів.

1.3. Бюджет. Бюджетна система Бюджетний процес та бюджетний регламент.

Правова регламентація процесу формування бюджету. Склад та структура неподаткових надходжень та доходів від операцій з капіталом до Зведеного бюджету України. Форми взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Зовнішні джерела формування доходів бюджету. Склад та структура видатків Державного бюджету України. Економічна сутність бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації.

Концепції бюджетного унітаризму та бюджетного федералізму. Бюджетне регулювання, його цілі та методи. Фінансове вирівнювання: сутність та методи регулювання. Соціальні видатки бюджету: склад, структура та причини зростання. Видатки бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Видатки бюджету на освіту: форми та методи фінансування. Видатки бюджету на охорону здоров'я: структура та форми фінансування. Видатки бюджету на духовний та фізичний розвиток. Напрями витрачання та форми фінансування бюджетних видатків на економічну діяльність держави. Структура видатків на національну оборону та їх класифікація. Видатки бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу.

1.4. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок, його функції і роль. Сегменти фінансового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Ринок цінних паперів та кредитний ринок. Ринок похідних та структурованих фінансових інструментів. Валютний ринок. Суб'єкти фінансового ринку. Місце і роль держави на фінансовому ринку. Фінансові інструменти та їх види. Цінні папери як вид фінансових інструментів, їх економічна та правова природа. Фінансові інновації.

Сутність, призначення і роль ринку фінансових послуг. Види і роль фінансових посередників, їх класифікація. Допоміжні фінансові корпорації. Державне регулювання ринку фінансових послуг: види та форми. Органи регулювання та нагляду на ринку фінансових послуг. Саморегулювальні організації та об'єднання професійних учасників.

1.5. Корпоративні фінанси

Сутність корпоративних фінансів та принципи їх організації. Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Форми безготівкових розрахунків та їх використання в діяльності підприємств. Готівкові грошові розрахунки на підприємстві, їх організація та сфера застосування. Розрахунковоплатіжна дисципліна, її зміст і значення. Фінансові ресурси підприємств, їх сутність та призначення. Економічна сутність капіталу акціонерного товариства. Структура капіталу акціонерного товариства. Власний капітал і його формування. Статутний капітал. Пайовий капітал. Додатковий капітал. Резервний капітал. Активи підприємства, їх склад і структура, оцінка. Зміст управління необоротними активами. Управління виробничими запасами. Грошові надходження підприємств. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Рентабельність, її сутність, методи обчислення і показники. Дивідендна політика акціонерного товариства. Сутність і види інвестицій підприємств. Формування інвестиційної політики підприємств. Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємств. Управління фінансовими інвестиціями. Економічна сутність фінансових ризиків в діяльності підприємств. Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків в фінансовій діяльності підприємств. Страхування ризиків. Характеристика фінансової звітності підприємства. Система показників оцінки фінансового стану підприємства. Зміст та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Управління внутрішніми джерелами фінансування

та залученням зовнішніх фінансових джерел.

1.6. Фінанси домогосподарств

Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Джерела і форми доходів домогосподарств. Грошові та натуральні доходи. Фінансова поведінка домогосподарств. Фінансова грамотність населення. Бюджет домогосподарств. Заробітна плата та її роль у формуванні доходів бюджету домогосподарств. Вплив держави на формування доходів бюджету домогосподарств. Споживчі настрої домогосподарств. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощаджень. Домогосподарства на фінансовому ринку. Фінансові рішення домогосподарств щодо розміщення доходів. Обов'язкові платежі домогосподарств: податки і відрахування до державних соціальних фондів, комунальні та інші щомісячні платежі. Грошові заощадження. Інвестиційна діяльність та формування інвестиційного портфелю домогосподарств. Капітальні інвестиції у нерухоме майно, основний капітал, нематеріальні активи. Фінансові інвестиції у цінні папери, корпоративні права, депозити, банківські метали.

1.9. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси, їх сутність, значення і роль в сучасній економіці. Регулювання міжнародних фінансових відносин. Світові фінансові ринки і міжнародні фінансові потоки. Фінансові ризики на міжнародних фінансових ринках. Міжнародна валютна система. Міжнародні розрахунки, їх балансування в національних платіжних балансах. Особливості платіжного балансу і його регулювання в Україні. Фінансові центри. Офшорні зони, їх особливості. Фінанси ЄС – сучасна форма наддержавних фінансових відносин. Бюджет ЄС, його призначення і особливості. Організація бюджетного процесу. Єдина аграрна політика. Регіональна політика ЄС. Фінансування програм подолання міжрегіональних диспропорцій розвитку. Соціальна політика ЄС. Регулювання ринку капіталу в ЄС. Співпраця України з Європейським Союзом та його фінансовими інституціями. Питання платоспроможності України. Проблеми ефективності та цільового використання фінансових ресурсів, залучених від міжнародних фінансових інститутів.

Блок 2. БАНКІВСЬКА СПРАВА

2.1. Банки і банківська діяльність

Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Структура банківських ресурсів. Капітал і фонди банку. Депозити та їх основні види. Активні операції банків. Кредитні операції. Інвестиційні операції та їх види. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика банку. Розрахункові операції. Касові операції. Валютні операції. Консультаційні та інші послуги. Поняття ліквідності та платоспроможності банку. Формування резервів для покриття можливих втрат банку від активних операцій. Сутність і функції центрального банку. Основні типи грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики. Грошово-кредитна політика в системі державного регулювання економіки. Грошово-кредитна політика НБУ. Державна реєстрація

банків. Ліцензування банківської діяльності. Економічні нормативи, що регламентують діяльність банків. Гарантування банківських депозитів.

2.2. Кредит, його сутність та роль в ринковій економіці

Сутність та структура кредиту. Кредитори та позичальники. Функції кредиту. Принципи, форми та види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту. Позичковий процент: сутність, види. Банківський кредит та його види. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Споживче та інвестиційне та іпотечне кредитування. Роль кредиту у ринковій економіці: вплив кредиту на розширення виробництва, розвиток банківської системи, зовнішньоекономічної діяльності. експансія та її роль у економічному зростанні. Кредитний ризик і методи управління ним. Засоби захисту від кредитного ризику.

Блок 3. СТРАХУВАННЯ

3.1. Страхування, його сутність та роль в економіці

Необхідність страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність і функції страхування. Принципи страхування. Поняття та ознаки класифікації страхування. Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Види страхування. Класифікація за родом небезпеки. Класифікація за формами проведення: обов'язкове і добровільне страхування. Класифікація за статусом страхувальника. Класифікація за спеціалізацією страховика.

3.2. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Спеціалізація страховиків. Управління страховими компаніями. Страхові та їх функції. Страхові послуги. Канали реалізації страхових послуг. Державне регулювання страхової діяльності.

Необхідність, сутність і методи перестрахування. Співстрахування і механізм його застосування. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. Служба маркетингу. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень. Страхові договори, порядок їх підготовки й укладання.

3.3. Страхова діяльність

Склад доходів та витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Формування та розподіл прибутку страховика. Формування збалансованого страхового портфеля. Відбір страхових ризиків. Тарифна політика. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній.

Блок 4. ФОНДОВИЙ РИНОК

4.1. Характеристика фондового ринку та його суб'єктів

Характеристика фондового ринку. Функції фондового ринку у сучасній економічній системі. Класифікація фондових ринків.

Інвестори та їх стратегії на фондовому ринку. Інституційні, корпоративні та індивідуальні інвестори. Емітенти та цінні папери, що вони випускають. Первинна та вторинна емісія. Андеррайтинг. Професійна діяльність на фондовому ринку та її специфіка. Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами. Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами (біржова діяльність). Фондова біржа. Види біржових угод. Організація торгівлі цінними паперами. Поняття лістингу та делістингу. Фондові індекси та їх значення.

4.2. Цінні папери та їх класифікація

Цінні папери та їх класифікаційні ознаки. Групи цінних паперів. Цінні папери іноземних емітентів. Депозитарні розписки. Ринок єврооблігацій. Загальна характеристика та види пайових цінних паперів. Сутність, види та механізм розміщення акцій. Цінні папери інститутів спільного інвестування та сертифікати фондів операцій з нерухомістю. Визначення вартості та дохідності пайових цінних паперів. Загальна характеристика та види боргових цінних паперів. Рейтингове оцінювання боргових цінних паперів. Визначення вартості та дохідності облігацій. Визначення вартості та дохідності ощадних (депозитних) сертифікатів і векселів. Іпотечні цінні папери. Основні характеристики іпотечних облігацій і заставних. Загальна характеристика деривативних цінних паперів. Ф'ючерсні контракти та індексні стратегії. Технології угод з опціонними контрактами.

4.4. Регулювання та ціноутворення на фондовому ринку

Рівні та форми регулювання суб'єктів фондового ринку. Державне регулювання та нагляд у сфері діяльності організаторів торгівлі та суб'єктів фондового ринку. Саморегулювання біржової діяльності. Ціноутворення на фондовому ринку. Система показників кон'юнктури фондового ринку. Біржові котирування та курси цінних паперів. Визначення теперішньої вартості цінних паперів.

Список рекомендованих джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
 2. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17>
 3. Національна стратегія доходів до 2030 року. міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy%202030.pdf>
 4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
 5. Мельник С. І., Шевченко Н. В., Висоцька І. Б. Банківська система: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 184 с.
 6. Юрчишина Л. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2023. 252 с.
 7. Бюджетна система: підручник / І.В. Алексєєв, Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
 8. Фондовий ринок: практикум: навч. посіб. КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Дергалюк М.О. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с.
 9. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
 10. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 319 с.
 11. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
 12. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування: навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
 13. Фінанси: підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир: Поліський університет, 2024. 317 с.
- Інформаційні ресурси Інтернет:
14. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.mof.gov.ua/>
 15. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 16. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/>
 17. Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України. URL: <http://www.sts.gov.ua> 32
 18. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
 19. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>

Критерії оцінювання додаткового вступного випробування

Вступне випробування проводиться (додаткове вступне випробування, вступний іспит) у строки та згідно з Правилами прийому на навчання до Національної академії статистики, обліку та аудиту для здобуття вищої освіти у 2026 році.

Критерії оцінювання

Вид завдання	Кількість завдань у білеті	Кількість балів за правильну відповідь на 1 завдання	Максимальна кількість балів за виконання завдання
Теоретичне питання	3	50	150 (3×50)
Тестове завдання	5	10	50 (5×10)
Всього			200

Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник за результатами фахового вступного випробування становить 200 балів.

Особи, які отримали менше ніж 100 балів, до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.